

FUNDACJA
"Archiwum Muzeum Pomorskie
Armii Pomorskiej i Wojskowej "Półwy Polek"
ul. ... 2
tel.: 69 ...
REGON 14992730

MEMORIAL
General Marii Wittek

238

2HP
AK słask

MORKISZ

ANNA

1238

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — MORKISZ Anna

238/
(WSK)

I/1. Relacja ✓ k. 2, s. 1-2

I/2. Dokumenty (sensu stricte) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 2, s. 1-2

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie *brak*

I/n Relacja

- Relacja sporządzona przez A. Kowczyńską, 1978, mps, rkps, oryg., k. 2, s. 1-2
+ kopia.

Anna Morkisz
ANNA MORKISZ

ARCHIWUM
Elzbie. Lemachowej
poz. 130 / 15/10/1978
data wpływu 11 1978

1. Ur. 23 maja 1914 r. zmarła 5 czerwca 1963 r. w Świętochłowicach
2. Ojciec Franciszek, maszynista kolejowy, matka Dorota a d. Mainka gospodyni domowa
3. Ukończyła 6 klas gimnazjum w Chorzowie, następnie Seminarium Naucz. w Nowej Wsi, w r. 1932. W 1950 r. ukończyła 2-letni Wyższy Kurs Nauczycielski, ze specjalnością biologii i historią na U.J. w Krakowie. Pracę zawodową w charakterze nauczycielki rozpoczęła w szkole podstawowej nr 2 w Hajdukach, gdzie była zatrudniona do września 1939 r. Po śmierci matki stała się wychowawczynią siostr Krystyny i Marii.
4. Bardzo pogodna, inteligentna i pracowita, wyróżniała się w każdym zespole. Od 1929 r. należała do ZHP, najpierw w Seminarium Nauczycielskim, potem jako drużynowa kolejowej drużyny w Hajdukach, rosła na instruktorkę pod opieką hr Urszuli Hermachowej, po której objęła Hufiec Świętochłowice.
5. W 1939 r. organizowała w hufcu i środowisku kursy przysposobienia do obrony kraju. Sama zdobyła specjalistyczne przeszkolenie sanitaryczne w Rabastynie pod kierunkiem hr. Anny Piotrowskiej. Poszukiwana przez Gestapo we wrześniu 1939 r. jako działaczka społeczna, uchroniła się pracując w Sosnowcu w polskiej szkole do czasu zlikwidowania tam polskiego nauczania. Nadal kierowała hufcem. W pierwszych dniach września zlikwidowała część harcerekich dokumentów i rozkazów z pomocą siostry Krystyny /ob. Mrzygłódowa/, pracującej w bibliotece PCK zabezpieczyła księgozbiór bibliotek. Służył przez okupację ludziom z Hajduk i okolicy. Pracą w drużynach prowadziła według instrukcji. Od maja 1940 r. weszła w skład instruktorskiej piątki, która w tym okresie nawiązała kontakty z terenem Śląska włączonym do Rzeszy. Od połowy 1941 r. przeniosła się do pracy na pocztę w Żywcu, gdzie również wciągnęła KKK do pracy swoje siostry - Krystynę i Marię. Tam nawiązała kontakty z miejscowym ruchem oporu. Jej miejsce pracy stało się punktem z którego skierowywano ludzi ukrywających się lub chcących przejść granicę. Przez siostrę Krysję dostarczała organizacji blankiety Kennkart /Starostwo/, od Marysi pracującej przy telefonach ostrzeżenia i ważne wiadomości, które przekazywała do Komendy Obwodu Żywieckiego AK. Stamtąd otrzymywała duże ilości kart żywnościowych, które umożliwiały w sklepach w okolicy obozu oświęcimskiego zakup żywności dla więźniów. Z tajnym hufcem w Świętochłowicach utrzymywała bliskie kontakty przez cały okres okupacji. Organizowała w hufcu tajne nauczanie.
6. Po ukończeniu wojny wróciła do pracy w szkolnictwie. Pracowała do końca życia /50 lat/ w szkole nr 1, potem Liceum Ogólnokształcącym

16/2

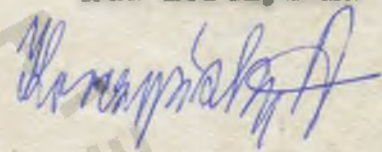
w Świętochłowicach. Prowadziła tam również bibliotekę. Przez trzy kadencje była radną miejską, najpierw w Świętochłowicach, a po połączeniu w jedną miasto w Chorzowie. Była kierownikiem Ośrodka Metodycznego Naucz. Lic. w Chorzowie.

7. W latach 1945 -49 pracowała jako instruktorka służby w Komendzie Harcererek. W dziale programowym dała się poznać jako instruktorka koncepcyjna, bardzo lubiana w terenie uzyskała stopień hm.

na podstawie rozmów z rodziną
i harcerskimi instruktorkami zebrała

Ada Korczyńska

styczeń 1978 r.

2/11

1. Ur. 23 maja 1914 r. zmarła 5 czerwca 1962 r. w Świętochłowicach
w Hajdukach Wielkich
2. Ojciec Franciszek, maszynista kolejowy, matka Dorota z d. Mainka gospodyni domowa
3. Ukończyła 6 klas gimnazjum w Chorzowie, następnie Seminarium Naucz. w Nowej Wsi, w r. 1932. W 1950 r. ukończyła 2-letni Wyższy Kurs Nauczycielski, ze specjalnością biologii i historii na U.J. w Krakowie. Pracę zawodową w charakterze nauczycielki rozpoczęła w szkole podstawowej nr 2 w Hajdukach, gdzie była zatrudniona do września 1939 r. Po śmierci matki stała się wychowawczynią siostr Krystyny i Marii.
4. Bardzo pogodna, inteligentna i pracowita, wyróżniała się w każdym zespole. Od 1929 r. należała do ZRP, najpierw w Seminarium Nauczycielskim, potem jako drużynowa kolejowej drużyny w Hajdukach, rosła na instruktorkę pod opieką km Urszuli Hermachowej, po której objęła Hufiec Świętochłowice.
5. W 1939 r. organizowała w hufcu i środowisku kursy przysposobienia do obrony kraju. Sama zdobyła specjalistyczne przeszkolenie samarytańskie w Rabstynie pod kierunkiem km Anny Piotrowskiej. Poszukiwana przez przez Gestapo we wrześniu 1939 r. jako działaczka społeczna, uchroniła się pracując w Somowcu w polskiej szkole do czasu zlikwidowania tam polskiego nauczania. Nadal kierowała hufcem. W pierwszych dniach września zlikwidowała część barcerskich dokumentów i rozkazów z pomocą siostry Krystyny /ob. Mrzygłódowa/, pracującej w bibliotece PCK zabezpieczyła księgozbiór bibliotek. Służył przez okupację ludziami z Hajduk i okolicy. Pracę w drużynach prowadziła według instrukcji. Od maja 1940 r. weszła w skład instrukcyjnej piątki, która w tym okresie nawiązała kontakty z terenem Śląska włączonym do Rzeszy. Od połowy 1941 r. przeniosła się do pracy na pocztę w Żywcu, gdzie również ściągnęła NKJ do pracy swoje siostry - Krystynę i Marię. Tam nawiązała kontakt z miejscowym ruchem oporu. Jej miejsce pracy stało się punktem z którego skierowywano ludzi ukrywających się lub chcących przejść granicę. Przez siostrę Krystynę dostarczała organizacji blankiety Kennkart /Starostwo/, od Maryni pracującej przy telefonach ostrzeżenia i ważne wiadomości, które przekazywała do Komendy Obwodu Żywieckiego AK. Stamtąd otrzymywała duże ilości kart żywnościowych, które umożliwiały w sklepach w okolicy obozu oświęcimskiego zakup żywności dla więźniów. Z tajnym hufcem w Świętochłowicach utrzymywała bliskie kontakty przez cały okres okupacji. Organizowała w hufcu tajne nauczanie.
6. Po ukoncowaniu wojny wróciła do pracy w szkolnictwie. Pracowała do końca życia /50 lat/ w szkole nr 1, potem Liceum Ogólnokształcącym

5/1/2

w Świętochłowicach. Prowadziła tam również bibliotekę. Przez trzy kadencje była radną miejską, najpierw w Świętochłowicach, a po połączeniu w jedno miasto w Chorzowie. Była kierowniczką Ośrodka Metodycznego Nauki. Lic. w Chorzowie.

7. W latach 1945 -49 pracowała jako instruktorka służby w Komendzie Harcerok. W dziale programowym dała się poznać jako instruktorka koncepcyjna, bardzo lubiana w terenie uzyskała stopień hm.

na podstawie rozmów z rodziną
i harcerskimi instruktorkami zebrana

Ada Korczyńska

styczeń 1978 r.

II Materiały uzupełniające relację

- Odpis z „Materiałów do historii Śl. Chorągwi Harcevek - ZHP w latach 1921-1939” sporządzona M. Świątowa, Katowice 1978, mps, kopia, k. 2, s. 1-2

str. 403

Anna M o r k i s z, nauczycielka - instruktorka ZHP

Ż y c i o r y s /1914 - 1962/

Drużna Anna Morkiszówna urodziła się 23 maja 1914 r. w Wielkich Hajdukach, jako córka Franciszka Morkisza, maszynisty kolejowego i Doroty Malinka, gospodyni domowej. Ukończyła 5 klas gimnazjum w Chorzowie, następnie seminarium nauczycielskie w Nowej Wsi w 1933 r. Po wojnie ukończyła wyższy kurs nauczycielski ze specjalnością biologii.

Od 1933 r. po ukończeniu seminarium do pierwszych dni września 1939 r. była nauczycielką w szkole powszechnej nr 2 w Hajdukach. Po śmierci matki opiekowała się i wychowywała siostry Krystynę i Marię.

Od 1929 r. należała do ZHP, najpierw w seminarium, a potem prowadziła drużynę kolejową w Hajdukach. Stopień instruktorski uzyskała współpracując z hm Urszulą Hermachową, po której w pierwszych miesiącach 1939 r. objęła hufiec w Świętochłowicach.

W 1939 r. organizowała w hufcu i środowisku kursy przygotowania do obrony kraju. W tym samym roku zdobyła specjalność instruktorki samarytaństwa na kursie w Rabstynie prowadzonym przez hm Annę Piotrowską. W pracy harcerskiej wyróżniała się pracowitością, była wybitnym typem wodzowskim lubianym przez młodzież.

W pierwszych dniach września 1939 r. zlikwidowała część dokumentacji harcerskiej, aby nie dostała się do rąk hitlerowców. Wraz z siostrą Krystyną Wrzyglód pracującą w bibliotece PCK zabezpieczyła księgozbiór, z którego w czasie okupacji korzystało wiele polskich rodzin. Kontaktowała się z harcerkami hufca Świętochłowieckiego, przekazując im otrzymywane instrukcje pracy konspiracyjnej. Włączyła się do tajnego nauczania, do którego włączyła inne harcerki.

Poszukiwała przez Gestapo za działalność harcerską i społeczną schroniła się w Sosnowcu, gdzie uczyła w polskiej szkole do czasu jej likwidacji /1943 r./. Od 1941 do 1945 r. przebywała w Sporyszu i w Żywcu. Weszła w skład instruktorskiej piątki, która organizowała kontakty z terenem Śląska włączonym do Rzeszy.

Od połowy 1941 r. pracowała na poczcie w Żywcu, dokąd ściągnęła swoje siostry Krystynę i Marię. Nawiązała kontakt z miejscowym ruchem oporu, do niej zgłaszali się konspiratorzy chcący się przedrzeć przez granicę. Ukaźwała im zdobycie dokumentów. Siostra Krystyna pracująca w starostwie miała możliwość dostarczenia Kennkart, czyli dowodów tożsamości, oraz żywnościowych kartek niemieckich, z których część przeznaczano na zakup żywności do paczek dla jeńców i więźniów Oświęcimia.

Siostra Maria pracująca na poczcie przy telefonach, miała możliwość podsłuchu rozmów władz niemieckich. Zdobyte wiadomości o mających się odbyć aresztowaniach przekazywała Armie, która natychmiast zawiadawiała Komendę AK obwodu żywieckiego o zaplanowanych akcjach terroru. Dzięki tym podsłuchom zagrożeni wysiedleniem z gospodarstw, warsztatów lub mieszkań mogli w porę zabezpieczać bieżącą część swojego mienia.

Utrzymywała stałe kontakty w okresie całej okupacji z harcerkami ze Świętochłowic, czuwając nad tajnym nauczaniem. Po okupacji wróciła do pracy w szkole w Świętochłowicach, pracowała w liceum ogólnokształcącym prowadząc równocześnie bibliotekę. Przez 3 kadencje była radną miejską w Świętochłowicach z kolei w Chorzowie, do którego zostały przyłączone Świętochłowice. Była kierowniczką ośrodka metodycznego w Chorzowie.

Zmarła 5 czerwca 1962 r.

Z rozmowy z siostrą Anny Morkisz i życiorysu opracowanego przez Adelę Korczyńską zestawia dane Maria Koleszanka zestawixdunax - Żmijowa.

Katowice, czerwiec 1978 r.

/-/ Maria Żmijowa

Za zgodność odpisu :

Katowice, dnia 17 lipca 1980 r.

T. 238/wsk

AK
Śląsk

MORCISZ Anna

I Nazwiskowe karty informacyjne

rel. 130/51.

4 Morkisz Anna km. 5

8

10 Śląsk 2

12 Janke Z. W. : Podziemny Śląsk

Str 128 M. A materiały do piątku instruktorstwiej, które
początek, okres odpoczynku, kierowane przez karce-
rów w skład piątku instr. wchodzący: Korynżiska
Apolonia, Jadwiga Nowata, Lucja Zawadzka
Pozostali pięciu instruktorów

121 101 100
Lazareti e. q. kwatera utrumque praez Kralio.
dohod peidista A. Korenyiska i Teruicli. Wogla-
niwa Mita, Tomanko'ora Katanga, Bem Adela,
Poooleianka Wanda iia.

1939 1945
W. S. ...

1939 1945
W. S. ...

130 st

Stoletavice
Zywiec

† Markisi Anna
1963 nr 23 V 1914

ciotka Kolykna Francuska

Daroty z d. Marinku

wybrak. 6 kl gim u Chorow w sam hance u Karylowi 1932
z wosel mauer u Hajdukach do 1939 po wojnie WK M

PWR

ZHP Infocore u Stoletawic

Paq Spet

Kuray p drak

Kamp. IX

++ Morkisz Anna

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz 130 slask
data wpływu 1978

